

ФІНАНСИ ТА ІНВЕСТИЦІЇ

DOI : 10.33274/2079-4819-2023-78-1-82-91

JEL: F64, H23, Q58

УДК 336.221

Кожухова Т.В.,
д-р екон. наук, професор

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Бочарова Ю.Г.,
д-р екон. наук, професор

e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua

Іщенко О.В.

Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна,
e-mail: ischenko80@gmail.com

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Kozhukhova T. V.,
Grand PhD of Economic Sciences,
Professor

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National
University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua
e-mail: bocharova @donnuet.edu.ua

Bocharova Yu. H.,
Grand PhD of Economic Sciences,
Professor

Ishchenko O. V.

Institute of Industrial Economics, National Academy of
Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
e-mail: ischenko80@gmail.com

ENVIRONMENTAL TAXATION IN THE EUROPEAN UNION: TRENDS AND FEATURES

Мета. Метою статті є визначення тенденцій та особливостей у сфері екологічного оподаткування в Європейському Союзі.

Методи. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи та прийоми пізнання: методи наукової абстракції, аналізу та синтезу (для дослідження теоретичних аспектів екологічного оподаткування, визначення тенденцій в сфері екологічного оподаткування Європейського Союзу), системного узагальнення (для класифікації екологічних податків, визначення принципів екологічного оподаткування, особливостей екологічного оподаткування).

Результати. За результатами проведеного дослідження розглянуто сутність та категорії екологічних податків в країнах Європейського Союзу (енергетичні, транспортні податки, податки на забруднення навколишнього середовища і використання ресурсів), принципи їхнього впровадження, вплив екологічного оподаткування на досягнення цілей сталого

розвитку, переваги та недоліки екологічного оподаткування, питання інтерналізації негативних зовнішніх ефектів навколишнього середовища. За результатами дослідження встановлено тенденції збільшення загальних надходжень від екологічних податків в Європейському Союзі протягом 2015-2021 рр. (у 1,1 раза), зменшення частки екологічних податків у загальних податкових надходженнях з 6,16% до 5,52%. Визначено розбіжність в надходженні екологічних податків за видами економічної діяльності (найбільшу частку в загальній сумі екологічних податків становлять енергетичні (77,7%) та транспортні податки (18,8%), найменшу частку - податки на забруднення/використання ресурсів (3,4%)). Визначено необхідність більш суворого застосування принципу «забруднювач платить», підвищення ефективності екологічного оподаткування за рахунок заходів щодо вдосконалення комплексного планування, контролю та розподілу отриманих доходів від екологічних податків.

Ключові слова: сталий розвиток, зміна клімату, навколишнє середовище, охорона довкілля, Європейський зелений курс, екологічне оподаткування, екологічні податки, інтерналізація.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми природно-економічного та соціального характеру зумовили ухвалення в 2015 році Генеральною асамблеєю ООН Цілей сталого розвитку (ЦСР). З метою подолання проблем, пов'язаних зі зміною клімату та погіршенням стану навколишнього середовища, необхідністю перетворення економіки Європейського Союзу (ЄС) на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку Європейська комісія (ЄК) в 2019 році ухвалила Європейський зелений курс (European Green Deal). Європейський зелений курс - ініціатива, спрямована на перетворення Європи на перший у світі кліматично-нейтральний континент до 2050 року, розвиток економіки, покращення здоров'я та якості життя населення, а також вирішення кліматичних та екологічних проблем [1]. 2021 року набув чинності Європейський кліматичний закон (European Climate Law), ухвалено пакет законодавчих ініціатив, спрямований на приведення політик ЄС у сферах клімату, енергії, транспорту, землекористування та оподаткування у відповідність до вимог цього Закону для досягнення скорочення викидів парникових газів на 55% до 2030 року (порівняно з 1990 р.) [1].

Восьма програма дій з охорони довкілля, ухвалена в 2022 році в межах реалізації Загальної програми дій з охорони довкілля ЄС до 2030 р., містить шість взаємопов'язаних пріоритетних цілей, що охоплюють, зокрема швидке скорочення викидів парникових газів; прогрес у зміцненні адаптаційної спроможності, посилення стійкості та адаптації, зменшення вразливості навколишнього

середовища, суспільства та всіх секторів економіки до зміни клімату; просування до економіки добробуту, яка повертає планеті більше, ніж потрібно; прагнення до нульового забруднення; захист, збереження та відновлення біорізноманіття; просування екологічних аспектів стійкості та зниження навантаження на навколишнє середовище та клімат, пов'язане із виробництвом і споживанням у ЄС [2].

Ключову роль у досягненні зазначених пріоритетів відіграють екологічні податки як інструменти отримання доходів і засоби забезпечення виконання країнами зобов'язань, пов'язаних зі зміною клімату. Екологічні податки, відомі також як «зелені» податки, податки на забруднення або екоподатки, — широкий спектр законодавчих зборів з компаній і приватних осіб, спрямованих на зменшення практики, що завдає шкоди навколишньому середовищу [3].

Експерти Комітету ООН з міжнародного співробітництва в сфері оподаткування визначають податки як потужний інструмент для фінансування досягнень ЦСР, стимулювання інклюзивного і сталого розвитку, наголошуючи, що фіскальна політика може одночасно мобілізувати ресурси, зменшити нерівність і сприяти сталим моделям споживання та виробництва [4].

Необхідність значного підвищення обсягу внутрішніх державних ресурсів, управління бюджетними надходженнями за рахунок використання удосконалених систем прогресивного оподаткування, удосконалення податкової політики та підвищення ефективності стягнення податків задля

забезпечення сталого розвитку відзначена в Аддіс-Абебській програмі дій Третьої міжнародної конференції з фінансування розвитку 2015 р. [5].

За твердженням експертів Комітету ООН з міжнародного співробітництва у сфері оподаткування, важливою частиною портфеля економічних інструментів є екологічні податки, що країни мають у своєму розпорядженні для вирішення проблеми зміни клімату та деградації навколишнього середовища. Ці інструменти забезпечують подвійну вигоду - збільшення доходів, необхідних для державних інвестицій у зелений перехід, водночас стимулюючи скорочення викидів і забруднення шляхом надання суб'єктам господарювання ринкового сигналу [6].

Незважаючи на дедалі амбітніші екологічні цілі в багатьох сферах політики, витрати на охорону навколишнього середовища в Європі залишаються постійними протягом багатьох років та становлять приблизно 2% ВВП, невиконання екологічного законодавства коштує економіці ЄС майже 55 млрд євро щороку у вигляді витрат на охорону здоров'я та прямих витрат на довкілля [7]. Досягнення пріоритетних цілей, визначених у Восьмій програмі дій з охорони довкілля ЄС, вимагає ефективного використання екологічного оподаткування, інструментів екологічного бюджетування та фінансування [2]. Важливим також є встановлення сучасних особливостей та тенденцій у сфері екологічного оподаткування в країнах ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемним питанням екологічного оподаткування присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених. Історичний розвиток екологічних податків у Данії, а також їхню екологічну та економічну роль вивчали Зейнаб Дашер, Ахмед Абдулла [8]. Практикам впровадження екологічного оподаткування в Угорщині та Словаччині приділено увагу Норберт Гюріан, Ніколетт Гюріан Надь [9], вплив екологічних податків на інновації в Європі та країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) встановили Махмуд Хасан, Люк Руж, Марк Кузес [10]. Успішний досвід впровадження екологічного оподаткування та використання доходів від нього у проєктах і заходах щодо захисту навколишнього середовища та

обмеження антропогенного впливу в Європі вивчали С. Ціантікудіс, С. Галацідас, А. Пасхаліду, І. Зафіріу та Г. Араваціс [11]. Вплив екологічних податків як інструменту екологічної політики, що сприяє зменшенню забруднення навколишнього середовища та збільшенню природного потенціалу сільського господарства в ЄС, досліджували Астріда Міцейкене, Даміан Вальчак, Єва Місевичюте [12].

Поряд з цим, ураховуючи останні зміни у порядку денному в сфері сталого розвитку ЄС, необхідним є встановлення тенденцій та особливостей екологічного оподаткування задля прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень.

Мета статті. Мета статті полягає у встановленні тенденцій та особливостей екологічного оподаткування в Європейському Союзі.

Виклад основного матеріалу дослідження. 1972 року ОЕСР вперше запровадила принцип «забруднювач платить» (Polluter Pays Principle), згідно з яким забруднювач повинен нести витрати на здійснення заходів із запобігання та контролю за забрудненням, запроваджених державними органами [13]. Використання цього принципу дає можливість урядам зменшити забруднення та відновити довкілля, забруднювачам - отримати стимул для уникнення шкоди навколишньому середовищу та нести відповідальність за спричинені забруднення. Крім цього, забруднювач покриває витрати, спричинені забрудненням, тобто здійснює інтерналізацію (включення в собівартість товарів і послуг витрат на попередження забруднення довкілля) негативних зовнішніх ефектів навколишнього середовища. Споживча перевага нижчих цін на товари і послуги порівняно з вищими цінами, що включають витрати на забруднення, є стимулом для виробників продавати менш забруднюючу продукцію [13].

Говорячи про поняття “екологічні податки”, слід зазначити, що згідно з Регламентом ЄС № 691/2011 під ними розуміються обов'язкові безвідплатні платежі державним установам або установам ЄС, при цьому базою оподаткування є фізична одиниця (або наближена фізична одиниця) чогось, що має доведений негативний вплив на навколишнє

середовище [14]. Слід також відзначити, що база оподаткування вважається єдиною об'єктивною основою для визначення екологічних податків з метою міжнародних порівнянь [15]. Екологічний податок характеризується дією на витрати діяльності або ціни на продукти, які мають негативний вплив на довкілля («інтерналізація негативних зовнішніх ефектів») [16].

Перелік екологічних податків, погоджений у 1997 році Євростатом, Генеральним директором ЄК з навколишнього середовища, Генеральним управлінням з питань оподаткування та митного союзу, ОЕСР, Міжнародним енергетичним агентством, та оновлений у 2011-2012 рр., застосовується з метою збору статистики про надходження від таких платежів і охоплює 4 категорії [15]:

енергетичні податки – податки на виробництво енергії, енергетичні продукти, що використовуються як для транспорту, так і для стаціонарних джерел забруднення. Найважливішими енергоносіями для транспортних цілей є бензин і дизельне паливо. Крім цього, до цієї категорії включені дозволи на викиди, доходи від продажу яких розглядаються як податкові надходження;

транспортні податки – пов'язані з володінням і використанням транспорту (у тому числі електромобілей), супутні транспортні послуги, за умови, що вони відповідають загальному визначенню екологічних податків. Транспортні податки можуть бути «одноразовими», пов'язаними з імпортом або продажем обладнання, або періодичними податками (наприклад, щорічний дорожній податок). Податки на страхування транспортних засобів також включаються до цієї категорії за умови, що це спеціальні податки на страхування транспортних засобів. У низці країн запроваджено податки на питомі викиди вуглецю (CO₂) транспортними засобами, одноразові податки на реєстрацію або імпорт або щорічні податки на транспортні засоби. Ці податки не пов'язані з фактичним використанням транспортних засобів або фактичними викидами. Базою оподаткування є технічні властивості транспортного засобу (середні викиди CO₂ на 100 км, середне

споживання палива на 100 км, вага автомобіля, потужність двигуна). Ці податки вважаються транспортними податками, а не енергетичними. У деяких містах запроваджено плату за доступ до центру міста (плата за затори або міський збір);

податки на забруднення – податки на вимірювані або оцінювані викиди в повітря та воду, управління твердими речовинами, відходи та шум. Виняток становлять податки на викид CO₂, що включені до податків на енергію;

податки на ресурси – пов'язані з видобутком або використанням природних ресурсів (вода, ліси, дика флора і фауна тощо), оскільки ця діяльність виснажує природні ресурси.

Узагальнену класифікацію видів екологічних податків і баз оподаткування представлено в табл. 1.

Ефективне впровадження екологічних податків вимагає використання таких принципів: покриття податками передбачуваних зовнішніх екологічних витрат; застосування податків до широкого кола товарів і послуг з метою отримання значного впливу на зміни моделей споживання та виробництва; інформування громадськості щодо впровадження екологічних податків на окремі категорії товарів і послуг у довгостроковій перспективі для стимулювання розвитку та впровадження нових технологій, створення робочих місць; компенсування зменшення інших неекологічних податків (на працю, капітал, страхування) внаслідок застосування екологічних податків [11].

Говорячи про екологічні податки, науковці наголошують, що метою податків є збільшення державних доходів, а не зменшення погіршення стану навколишнього середовища, рівень надходжень від екологічних податків не обов'язково вказує на відносну важливість або успіх екологічної політики, оскільки високі надходження екологічного податку можуть бути результатом високих ставок податків або значного рівня екологічних проблем, що призводить до великої податкової бази [17].

Таблиця 1

Класифікація екологічних податків у країнах Європейського Союзу

Вид податку	База податку
Енергетичні податки (включаючи паливо для транспорту)	Енергія (у т. ч. паливо для транспорту): - енергетичні продукти для транспортних цілей (неетилований бензин, етилований бензин, дизель, інші енергетичні продукти (природний газ, керосин або мазут); - енергетичні продукти стаціонарного призначення (мазут, природний газ, вугілля, біопаливо, споживання та виробництво електроенергії, централізованого тепла, інші енергоносії для стаціонарного використання); - парникові гази (вміст вуглецю в паливі, викиди парникових газів (включаючи надходження від дозволів на викиди, що обліковуються як податки в національних рахунках)).
Транспортні податки (крім палива на транспорт)	Транспорт: - імпорт або продаж автотранспорту (разові податки); - реєстрація або використання автотранспортних засобів; - використання доріг (наприклад, податки на автомагістралі); - плата за затори та міський збір; - інші види транспорту (морські судна, літаки, залізниці тощо); - авіаквитки; - страхування транспортних засобів (без податків на загальне страхування)
Податки на забруднення навколишнього природного середовища	Забруднення: - вимірювані або оцінені викиди в повітря (за винятком CO ₂); - озоноруйнівні речовини (фреони або галони); - вимірювана або оцінена кількість стоків у воду, збір та очищення стічних вод, фіксовані річні податки; - неточкові джерела забруднення води (пестициди, штучні добрива); - поводження з відходами (збір, обробка або утилізація; окремі продукти (упаковка, контейнери для напоїв, акумулятори, шини, мастильні матеріали); - шум (наприклад, зліт і посадка літака).
Податки за користування природними ресурсами	Ресурси: - забір води; - видобуток біологічних ресурсів (наприклад, деревини, полювання та рибальство); - видобуток сировини (наприклад, мінералів, нафти та газу); - зміна ландшафту та вирубка дерев.

Джерело: [15; 17].

Попри це, дослідження науковців щодо впливу екологічного оподаткування на досягнення цілей сталого розвитку в країнах ЄС підтверджують його сприяння вирішенню суспільних проблем через збільшення інвестицій у відновлювані джерела енергії, виробництва зеленої електроенергії, зниження рівня викидів парникових газів [8]; посилення екологічних та неекологічних інновацій,

прискорення розвитку різних видів технологій [10]; збільшення природного потенціалу сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки, раціональне управління природними ресурсами, зменшення залежності від невідновлюваних ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптацію до них, створення робочих місць та підтримку конкурентоспроможності [12];

збільшення зайнятості, економічну диверсифікацію та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних галузей [6].

Науковці також акцентують увагу на перевагах і недоліках запровадження екологічних податків. До переваг екологічного оподаткування відносять: сприяння в збільшенні доходів держави за належної розробки та реалізації за допомогою відповідних механізмів; позитивний вплив на структуру державного оподаткування; використання доходів від впровадження екологічних податків для зменшення рівня інших податків; сприяння в зміні способів і методів виробництва, використанні нових технологій боротьби із забрудненням у процесі виробництва; заохочення підприємств до досліджень щодо виробництва нових продуктів, більш екологічно чистих, диверсифікації виробництва та залучення іншої аудиторії споживачів; сприяння раціональному використанню природних ресурсів та їхньому захисту; підвищення ефективності використання природних ресурсів [11, 12].

Крім переваг, варто також відзначити й недоліки, притаманні екологічним податкам: зростання вартості товарів або послуг у зв'язку із стягненням додаткових внесків - податків, обумовлених способом їхнього виробництва та негативними наслідками для навколишнього середовища; скорочення виробництва товарів і послуг, що обтяжені додатковими витратами, та, як наслідок, зменшення споживання, що має негативний вплив на економіку через зниження конкурентоспроможності та зростання безробіття; вірогідність продовження підприємствами виробництва, а покупцями споживання товарів, що мають негативний вплив на навколишнє середовище без прогнозування зменшення забруднення, через неефективність механізму оподаткування, відсутність належного контролю; вірогідність переміщення бізнесу з однієї країни, у якій екологічні податки поступово збільшуються, до іншої з нижчими податками, що має негативний вплив на місцеву економіку (зростання безробіття, втеча доходу в іншу країну, скорочення чи навіть обнулення потреб у вітчизняній сировині) [11].

З метою встановлення тенденцій у сфері екологічного оподаткування в

Європейському Союзі важливою є оцінка надходжень від екологічних податків, представлених в табл.2.

Як видно з даних табл.2, загальні надходження від екологічних податків протягом 2015-2021 рр. до бюджету країн ЄС збільшилися майже в 1,1 рази в 2021 році порівняно з 2015 роком і становили 325,8 млрд. євро. При цьому загальна сума надходжень екологічних податків у 2021 році становила 2,24% ВВП ЄС. Найбільшу частку в загальному обсязі екологічних податків становили енергетичні та транспортні податки (77,7% і 18,8% у середньому відповідно). Питома вага податків на забруднення / використання ресурсів у загальному обсязі екологічних податків становила в середньому 3,4%. Частка екологічних податків у загальних податкових надходженнях країн ЄС зменшилась з 6,16% до 5,52%.

Повертаючись до питання інтерналізації екологічних витрат, слід зауважити, що попри те, що екологічні податки є важливим фінансовим інструментом в ЄС, який здійснює значний внесок у захист довкілля, принцип “забруднювач платить”, розглянутий вище, не реалізується в повній мірі в країнах ЄС. Порівняння доходів, отриманих від різних економічних секторів через екологічні податки та збори, з екологічними витратами, свідчить про незначну частку інтерналізації цих витрат в податках та інших економічних інструментах. Так, автори звіту, підготовленого в межах проекту Інституту європейської екологічної політики, на прикладі даних за 2017 рік, фокусують увагу на таких проблемах: значне перевищення витрат, пов'язаних із забрудненням повітря, води, викидами парникових газів, переробкою відходів, дефіцитом води та втратою біорізноманіття в ЄС, над надходженнями від податків, спрямованих на боротьбу з забрудненням довкілля, у всіх країнах-членах ЄС і в усіх секторах економіки; сума витрат, пов'язаних з забрудненням повітря, води і викидами парникових газів, становить щонайменше 750 млрд євро загалом в країнах ЄС, при цьому забруднювачами сплачується лише 44% від вартості забруднення повітря, забруднювачі води майже нічого не платять; оподаткування поводження з відходами є рідкісним, при цьому плата за поводження з відходами відображає

лише вартість надання послуги, а не частку зовнішніх витрат, що становлять 420 млрд євро; наявність дуже високих та неоподатковуваних зовнішніх витрат, пов'язаних з дефіцитом води та неналежним управлінням

біорізноманіттям (сума справедливого податку для покриття витрат на забір води повинна становити 4–5 млрд євро (у п'яти досліджуваних субрегіонах), сума фактичних зборів - 90–112 млн євро) [18].

Таблиця 2

Надходження від екологічних податків в Європейському Союзі

Показники	Роки						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Екологічні податки (загальні надходження), млрд. євро, у т. ч.:	298,9	310,2	316,6	324,7	329,9	300,2	325,8
Енергетичні податки, млрд. євро	231,7	241,2	246,0	252,1	256,7	232,4	255,3
Питома вага енергетичних податків в загальному обсязі екологічних податків, %	77,5	77,8	77,7	77,6	77,8	77,4	78,4
Транспортні податки, млрд. євро	56,7	58,4	59,9	61,9	62,5	57,2	59,1
Питома вага транспортних податків в загальному обсязі екологічних податків, %	19,0	18,8	18,9	19,1	18,9	19,1	18,1
Податки на забруднення / використання ресурсів, млрд. євро	10,6	10,5	10,7	10,6	10,7	10,7	11,5
Питома вага податків на забруднення/ використання ресурсів у загальному обсязі екологічних податків, %	3,55	3,38	3,38	3,26	3,24	3,56	3,53
Екологічні податки (загальні надходження) як частка ВВП, %	2,44	2,47	2,42	2,4	2,35	2,23	2,24
Частка екологічних податків у загальних податкових надходженнях, %	6,16	6,21	6,06	5,99	5,89	5,57	5,52

Розраховано авторами за даними [19]

Зазначені вище показники інтерналізації екологічних витрат свідчать про можливість більш суворого застосування принципу «забруднювач платить», необхідність підвищення ефективності екологічного оподаткування та інших економічних інструментів в ЄС з використанням заходів щодо комплексного планування, контролю за стягуванням податків і використанням отриманих доходів, моніторингу показників економічного зростання з метою коригування інструментів оподаткування. Реформування екологічного оподаткування та збільшення частки

державних надходжень від екологічних податків і зборів при зниженні податків на оплату праці сприятиме позитивному впливу на економічне зростання, збільшення робочих місць та реальних доходів.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволило розглянути категорії екологічних податків в країнах Європейського Союзу (енергетичні, транспортні податки, податки на забруднення навколишнього середовища і використання ресурсів), принципи їхнього впровадження, вплив на досягнення цілей сталого розвитку, переваги та

недоліки екологічного оподаткування. За результатами дослідження встановлено тенденції збільшення загальних надходжень від екологічних податків в ЄС протягом 2015-2021 рр. (у 1,1 разу), зменшення частки екологічних податків у загальних податкових надходженнях з 6,16% до 5,52%, розбіжність в надходженні екологічних податків за видами економічної діяльності (найбільшу частку в загальній сумі екологічних податків становлять енергетичні (77,7%) та транспортні податки (18,8%), найменшу частку - податки на забруднення/використання ресурсів (3,4%)), визначено необхідність більш суворого застосування принципу «забруднювач платить». Підвищення ефективності екологічного оподаткування за рахунок заходів щодо вдосконалення комплексного планування, контролю та розподілу отриманих доходів від екологічних податків сприятиме досягненню пріоритетних цілей, визначених Загальною програмою дій з охорони довкілля ЄС до 2030 року.

Список літератури

1. Зелена угода. URL: <https://eu4ukraine.eu/greengeal-ua>
2. Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030 (2022). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0591>
3. What are Environmental Taxes? URL: <https://www.envirotech-online.com/news/air-monitoring/6/breaking-news/what-are-environmental-taxes/34066>
4. Taxation and the SDGs . URL: <https://financing.desa.un.org/what-we-do/ECOSOC/tax-committee/thematic-areas/taxation-and-sdgs>
5. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (Addis Ababa Action Agenda) Resolution adopted by the General Assembly on 27 July 2015 (2015). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N15/232/22/PDF/N1523222.pdf?OpenElement>
6. UN Handbook on Carbon Taxation for Developing Countries (2021). URL: <https://financing.desa.un.org/document/un-handbook-carbon-taxation-developing-countries-2021>
7. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Evaluation of the 7th Environment Action Programme (2019). URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9416-2019-INIT/en/pdf>
8. Zainab Dashoor, Ahmed Abdullah The environmental and economic role of green taxes in Denmark for the period 2000-2019 (2023). URL: https://www.researchgate.net/publication/371890511_The_environmental_and_economic_role_of_green_taxes_in_Denmark_for_the_period_2000-2019
9. Norbert Gyurián, Nikolett Gyurián Nagy The evaluation of environmental taxes in Hungary and Slovakia (2022) . URL: https://www.researchgate.net/publication/368660443_The_evaluation_of_environmental_taxes_in_Hungary_and_Slovakia
10. Mahmoud Hassan, Luc Rouge, Marc Kouze The Effect of Environmental Taxes on Environmentally and Non-environmentally related Innovation in Europe and OECD Countries (2023). URL: https://www.researchgate.net/publication/371306585_The_Effect_of_Environmental_Taxes_on_Environmentally_and_Non-environmentally_related_Innovation_in_Europe_and_OECD_Countries
11. S Tsiantikoudis, S Galatsidas, A Paschalidou, E Zafeiriou and G Arabatzis Environmental taxes in the European Union and their use as a means of environmental restoration (2022). URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1123/1/012091/meta>
12. Astrida Miceikienė, Damian Walczak, Ieva Misevičiūtė The impact of environmental taxes on mitigation of pollution in agriculture: the theoretical approach (2022) URL: https://www.researchgate.net/publication/364119706_the_impact_of_environmental_taxes_on_mitigation_of_pollution_in_agriculture_the_theoretical_approach
13. The Polluter Pays Principle: Inconsistent application across EU environmental policies and actions Special Report (2021) URL: https://www.researchgate.net/publication/364119706_the_impact_of_environmental_taxes_on_mitigation_of_pollution_in_agriculture_the_theoretical_approach

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_12/SR_polluter_pays_principle_EN.pdf

14. Regulation (EU) no 691/2011 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2011 on European environmental economic accounts (2011). URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0001:0016:EN:PDF>

15. Environmental taxes: A statistical guide (2013) URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF>

16. Environmental tax. URL: <https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c2234>

17. Ian Gazley UK environmental taxes: classification and recent trends (2006). URL:

<https://unstats.un.org/unsd/envaccounting/ceea/archive/EPEA/ET635Gazely.pdf>

18. Green taxation and other economic instruments: Internalising environmental costs to make the polluter pay (2021) URL: https://environment.ec.europa.eu/system/files/2021-11/Green%20taxation%20and%20other%20economic%20instruments%20-%20Internalising%20environmental%20costs%20to%20make%20the%20polluter%20pay_Study_10.11.2021.pdf..

19. Environmental tax revenues URL: https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/env_ac_tax/default/table?lang=en

References

1. Green deal. Available at: <https://eu4ukraine.eu/greengeal-ua>

2. Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030 (2022), available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0591>

3. What are Environmental Taxes? Available at: <https://www.envirotech-online.com/news/air-monitoring/6/breaking-news/what-are-environmental-taxes/34066>

4. Taxation and the SDGs, available at: <https://financing.desa.un.org/what-we-do/ECOSOC/tax-committee/thematic-areas/taxation-and-sdgs>

5. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for

Development (Addis Ababa Action Agenda) Resolution adopted by the General Assembly on 27 July 2015 (2015), available at: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N15/232/22/PDF/N1523222.pdf?OpenElement>

6. UN Handbook on Carbon Taxation for Developing Countries (2021), available at: <https://financing.desa.un.org/document/un-handbook-carbon-taxation-developing-countries-2021>.

7. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Evaluation of the 7th Environment Action Programme (2019), available at: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9416-2019-INIT/en/pdf>

8. Zainab Dashoor, Ahmed Abdullah The environmental and economic role of green taxes in Denmark for the period 2000-2019 (2023), available at: https://www.researchgate.net/publication/371890511_The_environmental_and_economic_role_of_green_taxes_in_Denmark_for_the_period_2000-2019

9. Norbert Gyurián, Nikolett Gyurián Nagy The evaluation of environmental taxes in Hungary and Slovakia (2022), available at: https://www.researchgate.net/publication/368660443_The_evaluation_of_environmental_taxes_in_Hungary_and_Slovakia

10. Mahmoud Hassan, Luc Rouge, Marc Kouze The Effect of Environmental Taxes on Environmentally and Non-environmentally related Innovation in Europe and OECD Countries (2023), available at: https://www.researchgate.net/publication/371306585_The_Effect_of_Environmental_Taxes_on_Environmentally_and_Non-environmentally_related_Innovation_in_Europe_and_OECD_Countries

11. S Tsiantikoudis, S Galatsidas, A Paschalidou, E Zafeiriou and G Arabatzis Environmental taxes in the European Union and their use as a means of environmental restoration (2022), available at: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1123/1/012091/meta>

12. Astrida Miceikienė, Damian Walczak, Ieva Misevičiūtė The impact of environmental

taxes on mitigation of pollution in agriculture: the theoretical approach (2022), available at: https://www.researchgate.net/publication/364119706_the_impact_of_environmental_taxes_on_mitigation_of_pollution_in_agriculture_the_theoretical_approach

13. The Polluter Pays Principle: Inconsistent application across EU environmental policies and actions Special Report (2021), available at: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_12/SR_polluter_pays_principle_EN.pdf.

14. Regulation (EU) no 691/2011 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2011 on European environmental economic accounts (2011), available at: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0001:0016:EN:PDF>

15. Environmental taxes: A statistical guide (2013). Available at:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF>

16. Environmental tax, available at: <https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c2234>

17. Ian Gazley UK environmental taxes: classification and recent trends (2006), available at: <https://unstats.un.org/unsd/envaccounting/ceea/archive/EPEA/ET635Gazely.pdf>

18. Green taxation and other economic instruments: Internalising environmental costs to make the polluter pay (2021), available at: https://environment.ec.europa.eu/system/files/2021-11/Green%20taxation%20and%20other%20economic%20instruments%20-%20Internalising%20environmental%20costs%20to%20make%20the%20polluter%20pay_Study_10.11.2021.pdf.

19. Environmental tax revenues, available at: https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/env_ac_tax/default/table?lang=en

Objective. The objective of the article is to determine trends and features in the field of environmental taxation in the European Union.

Methods. In the research process, the following general scientific methods and techniques of cognition are used: methods of scientific abstraction, analysis and synthesis (for the study of theoretical aspects of environmental taxation, determination of trends in the field of environmental taxation of the European Union), systematic generalization (for the classification of environmental taxes, determination of the principles of environmental taxation, features environmental taxation).

Results. According to the results of the research, the essence and categories of environmental taxes in the countries of the European Union (energy, transport taxes, taxes on environmental pollution and resource use), the principles of their implementation, the impact of environmental taxation on achieving the goals of sustainable development, the advantages and disadvantages of environmental taxation, questions internalization of negative external effects of the environment are considered. According to the results of the study, the trends of increasing total revenues from environmental taxes in the European Union during 2015-2021 (by 1.1 times), decreasing the share of environmental taxes in total tax revenues from 6.16% to 5.52% are established. The discrepancy in the receipt of environmental taxes by types of economic activity is determined (the largest share in the total amount of environmental taxes is energy (77.7%) and transport taxes (18.8%), the smallest share is taxes on pollution/use of resources (3.4%)). The need for a stricter application of the "polluter pays" principle, increasing the efficiency of environmental taxation due to measures to improve comprehensive planning, control and distribution of revenues from environmental taxes has been determined.

Key words: sustainable development, climate change, environment, environmental protection, European Green Deal, environmental taxation, environmental taxes, internalization.

Надійшла до редакції 23.06.2023